

Dnr: RD20/01640

Ert Dnr: U2020/00129GV

Region Dalarnas svar på remiss från Utbildningsdepartementet SOU 2019:69 Validering för kompetensförsörjning och livslångt lärande

Inledning

Region Dalarna har under ett flertal år bedrivit ett utvecklingsarbete för att validering ska synlig- och tillgängliggöras och undersöker just nu vilka förutsättningar som finns för att skapa en regional stödstruktur för validering. Vidare har Region Dalarna initierat projekt, skapat arenor och förstärkt samverkan mellan valideringsaktörer i länet. Region Dalarna har även ingått i Valideringsdelegationens referensgrupp och följt delegationens arbete på nära håll. Det huvudsakliga syftet med Region Dalarnas arbete är att validering ska användas i högre utsträckning än vad som är nu är fallet inom alla områden som är relevanta. Region Dalarna anser att validering är ett viktigt verktyg för individ, arbetsgivare, branscher och utbildningsanordnare som kan förkorta utbildningstiden öka möjligheterna att yrkesväxla samt att bredda utbudet av arbetskraft och synliggöra den dolda kompetens som individer skapat i det informella lärandet. Validering ses även som en möjlighet att förstärka omställningsarbetet vilket kommer att vara oerhört viktigt i den situation som råder nu och de effekter som Covid-19 innebär på längre sikt.

Sammanfattning

Valideringsdelegationens slutbetänkande är ett gediget arbete med ett brett spektrum av förslag och bedömningar. Betänkandet andas en strävan efter en långsiktighet, likvärdighet och hållbarhet där det gemensamma ansvaret på alla nivåer lyfts fram som en självklarhet i arbetet med att integrera validering som ett naturligt inslag i landets kompetensförsörjningsarbete. Det kompetensbaserade synsättet möjliggör individens obestridliga rätt till det livslånga lärandet. Det finns dock en oro för att valideringsdelegationen, dess strävan till trots, har varit alltför försiktiga i vissa förslag och bedömningar och därmed hindrar strävansmålen. I flera av förslagen används begreppet ”bör” och Region Dalarna anser att det finns en vinst att undersöka i vilken utsträckning ”bör” och ”kan” byts ut mot ”ska” för att förstärka möjligheterna att förslagen får ett större genomslag och verkan. En reflektion är också att delegationen i stor utsträckning begränsat sig mot utbudssidan, d.v.s. utveckling av långsiktiga strukturer som ökar tillgången till validering inom utbildning och arbetsliv. Med utbudssidan avses främst att skapa strukturer för validering inom utbildningsväsendet på alla nivåer. En stor utmaning för att växla upp validering är dock att få upp intresset och att skapa efterfrågan på validering. Möjligheterna med validering måste därför synliggöras och marknadsföras, vilket också kräver resurser. Region Dalarna

föreslår att Myndigheten för yrkeshögskolan (MYH) ges i uppdrag att undersöka hur validering kan marknadsföras och kommuniceras för att öka kunskapen och bidra till att validering efterfrågas av såväl arbetsgivare, branschföreträdare som individer.

Region Dalarna bedömer att slutbetänkandet till stora delar ger möjlighet att utveckla validering och skapa strukturer för att en gång för alla befästa validering som en naturlig och självklar insats som ingår i alla inblandades ordinarie arbete och uppdrag. Region Dalarna ställer sig bakom merparten av förslagen i betänkandet men lämnar nedan synpunkter på de förslag som bedöms ha behov av en fördjupad analys, konsekvensbedömning och ev. förändring eller borttagning av hela eller delar av förslagen.

1.3 Förslag till Valideringsförordning (2020:000)

1§ Det finns en risk att förordningen som den är formulerad i förslaget att endast omfatta valideringar mot en kompetensstandard som är nivåplacerad i SeQF utestänger en stor del av branschernas validering. Idag är det endast en (1) valideringskvalifikation som är inplacerad i SeQF. Region Dalarna befarar att det får negativa effekter om en stor del av branschvalideringen riskerar att inte omfattas av den nya förordningen.

Region Dalarnas förslag:

1§ Bör omformuleras så att den omfattar all validering.

1.5 Förslag till förordning om ändring i Högskoleförordningen (1993:100)

6 kap 7§

7 kap 5§, 8§, 25§, 28§, 31§, 39§

Region Dalarnas kommentar: Gemensamt för ändringarna i ovanstående paragrafer är att studenten eller sökande till Högskolor och Universitet **kan erbjudas validering enligt Valideringsförordningen**. Region Dalarna bedömer att validering inte genomförs på högskolor och universitet i den utsträckning som är möjlig och önskvärd. I kontakter med högskolor och universitet så har det framkommit att de inte marknadsför möjligheter till validering pga. att de inte anser att de har resurser att ta emot de ansökningar för validering som de skulle få om de marknadsförde möjligheter att validera. Högskolor och universitet har inget formellt uppdrag att arbeta med att utveckla den egna valideringsstrukturen.

Region Dalarnas förslag: Formuleringarna i nedanstående paragrafer ändras enligt följande:

6 Kap 7§ *Studenten ska inför tillgodoräknande erbjudas validering enligt valideringsförordningen (2020:000)*

7 kap 5§ *Sökande enligt första stycket 5 ska erbjudas validering enligt valideringsförordningen (2020:000)*

7 kap 8§ *Sökande enligt andra stycket ska erbjudas validering enligt valideringsförordningen (2020:000)*

7 kap 25§ Sökande enligt andra stycket **ska** erbjudas validering enligt valideringsförordningen (2020:000)

7 kap 28§ Sökande enligt första stycket **ska** erbjudas validering enligt valideringsförordningen (2020:000)

7 kap 31§ Sökande enligt andra stycket **ska** erbjudas validering enligt valideringsförordningen (2020:000)

7 kap 39§ Sökande enligt första stycket 3 **ska** erbjudas validering enligt valideringsförordningen (2020:000)

1.6 Förslag till förordning om ändring i förordning (2000:634) om arbetsmarknadspolitiska program

Region Dalarnas kommentar: Region Dalarna upplever att Arbetsförmedlingen har en viktig roll som valideringsutförare. För att ge möjlighet att nyttja den arbetskraft som finns tillgänglig men som har svårt att etablera sig på arbetsmarknaden bör Arbetsförmedlingen ha en tydlig styrning för att validera så många personer som möjligt. Med tanke på att det fortfarande finns en okunskap hos allmänheten om möjligheterna med validering, bör formuleringen i den föreslagna lydelsen ändras. Den föreslagna ändringen nedan bedöms kunna leda till att fler ges möjlighet att valideras, vilket var ett av de huvudsakliga skälen till att Sverige antog den av EU föreslagna överenskommelsen- att synlig-och tillgängliggöra validering för att fler ska valideras. Detta var också ett av huvuduppgifterna för valideringsdelegationen och som också är ett av fokusområdena för föreliggande skrivning.

Region Dalarnas förslag: *Arbetssökande hos arbetsförmedlingen har rätt att få sina kunskaper och kompetenser validerade enligt valideringsförordningen (2020:000)*

Arbetsförmedlingen har enligt valideringsförordningen (2020:000) skyldighet att informera alla arbetssökande om vilka möjligheter som finns att få sina kunskaper och kompetenser validerade.

1.7 Förslag till förordning om ändring i förordning (2002:760) om uppdragsutbildning vid universitet och högskolor

Region Dalarnas kommentar: Med hänvisning till tidigare beskrivning under punkten 1.5 bedöms även uppdragsutbildning få samma lydelse.

Region Dalarnas förslag: Ändra formuleringen i de föreslagna lydelserna till: *deltagaren, den studerande, den sökande ska erbjudas validering enligt valideringsförordningen (2020:000).*

1.8 Förslag till förordning om ändring i förordning (2009:130) om yrkeshögskolan

Region Dalarnas förslag: Ändra den föreslagna lydelsen till: *Den studerande ska inför tillgodoräknande erbjudas validering enligt valideringsförordningen (2020:000).*

1.10 Förslag till förordning om ändring i förordning (2011:183) om befattningsutbildning och fortbildning för rektorer och annan personal med motsvarande ledningsfunktion i skola, förskola och fritidshem

Region Dalarnas kommentar: På samma sätt som beskrivits under föregående punkter angående möjligheterna för deltagare, sökande och studerande att få sina kunskaper och kompetenser validerade och där den föreslagna lydelsen bedöms vara för vag, anser Region Dalarna att det behövs en starkare formulering för att säkerställa att fler deltagare når en validering. Genom att förtydliga ansvaret och ålägga att validering är en skyldighet för utbildningsanordnare och därigenom blir en rättighet för individer ges större möjlighet att öka kännedomen och tillgången på validering.

Region Dalarnas förslag: Ändra föreslagen lydelse till denna: *Inför tillgodoräkandet ska deltagaren erbjudas validering enligt valideringsförordningen (2020:000)*

1.17 Förslag till förordning om ändring i förordning (2018:1503) om ändring i Högskoleförordningen (1993:100)

Region Dalarnas kommentar: Även denna föreslagna lydelse bör ändras utifrån föregående punkts redogörelse.

Region Dalarnas förslag: *Sökande som vill visa detta ska erbjudas validering enligt valideringsförordningen (2020:000).*

3.2.3 Avsaknaden av formella intyg bidrar till låg rörlighet på arbetsmarknaden

Region Dalarnas kommentar: Betänkandet beskriver något viktigt som Region Dalarna vill kommentera. En undersökning (se bilaga 3 punkt 3.5.2) visade att rörligheten på arbetsmarknaden minskar pga. avsaknaden av dokumentation av kunskaper och kompetenser. Mer än hälften av de tillfrågade angav att de saknar papper på kunskap och kompetens samt att tre av tio i undersökningen lät bli att söka jobb de var intresserade av samma skäl. Dessutom svarade en fjärdedel att de inte sökt en utbildning de skulle vilja gå pga. att de saknar papper på kunskaper och kompetens de har. Sammantaget innebär detta att möjligheterna till att yrkesväxla, bredda utbudet av arbetskraft samt karriärväxla begränsas kraftigt. Det ger en indikation på att ansvaret för att marknadsföra och genomföra validering bör tydliggöras och lagstadgas.

4.3.1 Fler valideras men omfattningen är fortfarande låg och statistiken bristfällig

Region Dalarnas kommentar: Delegationen beskriver att omfattningen av validering är generellt låg och statistiken bristfällig. Region Dalarna bedömer att frågan om ansvar och vikten av dokumentation och statistik behöver förtydligas. Ska validering få genomslag i landet krävs det att alla utförare har samma uppdrag att dokumentera och redovisa antalet genomförda valideringar. Statistik som visar omfattningen av genomförd validering ger

ökade möjligheter att sprida och kommunicera vinsterna av validering och därigenom få ett ökat genomslag hos arbetsgivare och valideringsutförare.

4.3.2 Positiv utveckling de senaste åren

Region Dalarnas kommentar: Kunskapen och kännedomen om validering beskrivs under rubriken *Information och vägledning*. Region Dalarna anser att slutbetänkandet visar att det finns en medvetenhet om att *”även om begreppet validering är välkänt så saknar många, särskilt bland allmänheten, kunskap om vad validering innebär i praktiken”*. Detta stärker Region Dalarnas hypotes om att det krävs avsevärt mycket större insatser för att sprida och kommunicera möjligheterna och vinsterna med validering.

Region Dalarnas förslag: Att det tas fram material på nationell nivå där validering beskrivs på ett generellt övergripande sätt. Detta material kan spridas av de regionalt utvecklingsansvariga, Arbetsförmedling, branschföreträdare och utbildningsanordnare på alla nivåer. Materialet kan även användas i en nationell kampanj där Myndigheten för yrkeshögskolan ansvarar för genomförandet.

4.3.3 Arbete återstår för överblickbara, effektiva och långsiktiga strukturer

Region Dalarnas kommentar: Region Dalarna anser att delegationen har gjort en mycket bra beskrivning av vad som kommer att krävas för att skapa ett sammanhållet och permanent system för validering. *”För att få till stånd ett sammanhållet och permanent system för validering anser delegationen att tre övergripande institutionella förutsättningar behöver komma på plats:*

1. En tydligare reglering.
2. En ändamålsenlig övergripande organisering.
3. Finansieringslösningar som ger stabila förutsättningar för utveckling och incitament för att genomföra validering.

6.3.5 Validering för kompetensutveckling av anställda

Region Dalarnas kommentar

I betänkandet beskrivs att *” I de flesta fall har arbetsgivare tillräckligt god kännedom om sina anställda för att avgöra om en validering är motiverad eller inte”* (sid 175 sista stycket) Region Dalarna anser att detta är en generalisering som inte stämmer överens med Region Dalarnas uppfattning om arbetsgivares arbete med validering för kompetensutveckling av anställda. Region Dalarna har kunskaper och erfarenheter utifrån genomförda projekt där validering har ingått som verktyg för kompetensutveckling. Det har i flera av dessa och andra insatser visat sig att väldigt få arbetsgivare har en struktur för kompetensutveckling och mycket låg kännedom och kunskap om kompetenskartläggning och validering. Region Dalarna vill påtala detta för att det inte ska finnas en övertro på arbetsgivares förmåga att bedöma om en validering är motiverad eller inte.

6.5.3 En ny förordning med generella bestämmelser om validering

Region Dalarnas kommentar: Region Dalarna anser att förslaget om att införa en förordning med generella bestämmelser är mycket positivt. Region Dalarna bedömer dock att det kan finnas en risk att förslaget begränsar möjligheterna för den bredd av validering som är önskvärd då validering endast ska ske mot kvalifikationer som omfattas av SEQF. Det är dock svårt att i dagsläget få en överblick om, och i så fall, i vilken omfattning validering kommer att behövas som inte ska mätas mot kvalifikationer som regleras i SEQF.

Region Dalarnas förslag: Ge Myndigheten för yrkeshögskolan ett uppdrag att undersöka om det finns behov av validering för kvalifikationer som inte ska mätas mot SEQF. Myndigheten bör sedan utifrån resultatet av undersökningen beskriva konsekvenserna av att fastställa liggande förslag om införandet av en ny förordning med generella bestämmelser om validering.

6.5.5 Specifika riktlinjer för validering behövs för respektive område

Region Dalarnas kommentar: Region Dalarna ställer sig bakom förslaget och anser att det är oerhört viktigt att myndigheterna tar fram eller uppdaterar riktlinjer. Med hänvisning till att många av branschmodellerna har svårt att få genomslag så bedömer Region Dalarna bedömer att det kan krävas ytterligare stöd för att ansvariga för validering på ett kvalitativt och rättssäkert sätt ska kunna genomföra validering.

Region Dalarnas förslag: Uppdra till respektive myndighet att även ta fram områdes- och yrkesspecifikt stödmaterial.

7.5.1 En övergripande nationell strategi för kompetensförsörjning och livslångt lärande

Region Dalarnas kommentar: Att det tas fram en övergripande nationell strategi för kompetensförsörjning och livslångt lärande är positivt. Frågan är dock hur implementeringen av strategin kommer att kunna genomföras utan ett nationellt huvudansvar. Det ingick inte i valideringsdelegationens uppdrag att lämna förslag på att inrätta en ansvarig myndighet eller organisation men delegationen beskriver i betänkandet att det borde finnas ett sektorsövergripande ansvar för att främja och koordinera insatser för kompetensförsörjning och livslångt lärande. *”Valideringsdelegationen anser att det är en sådan myndighet eller organisation som borde ha det övergripande ansvaret för att samordna och stödja utvecklingen av validering”*

Genom årens lopp har det funnits en avsaknad av ett sektorsövergripande ansvar som inneburit att såväl strategiskt utvecklingsarbete och insatser mer operativt har varit svåra att genomföra. Validering är ett tydligt exempel på ett område som påverkats negativt av en otydlighet och ett nationellt ”ickeansvar”. Även det regionala kompetensförsörjningsarbetet har haft och har ett skriande behov av att det finns ett huvudansvar på nationell nivå då kompetensförsörjning spänner över

flera departementsområden. Trots att en majoritet av undersökningar hos arbetsgivare, främjarorganisationer, fack och arbetsgivarorganisationer beskriver att kompetensförsörjning är en av de viktigaste frågorna för en fortsatt tillväxt och utveckling så tar inte den nationella nivån ett huvudansvar för kompetensförsörjningsområdet och det livslånga lärandet. Detta är ett risktagande som kan få allvarliga konsekvenser, inte minst nu när en pandemi kommer att påverka arbetsmarknaden och näringslivet under en lång tid framåt.

Region Dalarnas förslag: Myndigheten för yrkeshögskolan ges i uppdrag att skyndsamt undersöka på vilket sätt ett nationellt ansvar för kompetensförsörjning, livslångt lärande och validering kan inrättas samt ge förslag på myndighet eller organisation som bedöms kunna ta ansvaret.

7.5.2 Ett råd ska följa, stödja och driva på ett samordnat utvecklingsarbete

Region Dalarnas kommentar: Det framgår inte i betänkandet om rådet är en tillfällig eller permanent lösning. Region Dalarna bedömer att, oavsett om rådet är en permanent eller tillfällig lösning, är det av avgörande betydelse att det finns en långsiktig lösning med en nationell organisering med uppdrag att följa, stödja och driva på ett samordnat utvecklingsarbete. Ett råd med ett tillfälligt uppdrag riskerar att inte ges förutsättningar att bedriva ett långsiktigt utvecklingsarbete och inte kunna utgöra det stöd som betänkandet har i sin ambition.

Region Dalarnas förslag: Förtydligande om rådet är en tillfällig eller permanent lösning. Om rådet är en tillfällig lösning bör det tas fram en tidsplan som beskriver när en permanent lösning kan vara på plats. Förtydligande av roller och ansvar mellan Myndigheten för yrkeshögskolan och rådet för att klargöra på vilket sätt och vilka områden respektive organisering ska ansvara för. Vidare bör rådet kopplas till det regionala utvecklingsuppdraget för genomförandet av det regionala valideringsarbetet som föreslås i betänkandet.

7.5.3 Kompetensförsörjning – en grunduppgift i det regionala utvecklingsarbetet

Region Dalarnas kommentar: Tillstyrker förslaget om ändring i lagen om regionalt utvecklingsansvar med en passus rörande redovisningen av resultaten av det regionala kompetensförsörjningsarbetet. Det regionala kompetensförsörjningsarbetet är ett långsiktigt strategiskt arbete där resultat och effekter är väldigt svåra att mäta. I det regionala kompetensförsörjningsarbetet skapas bl.a. arenor, forum, nätverk samt sammanförning av personer, organisationer och myndigheter för att utveckla samverkan. Vidare anordnas seminarium, dialogmöten, nätverksträffar och informationsmöten. Den regionala nivån fungerar även som den nationella nivåns förlängda arm till den kommunala. Det regionala kompetensförsörjningsarbetet bidrar med kunskapsunderlag och kvalitetssäkrade analyser. Kunskapsunderlagen och analyserna fungerar även som ett kitt för samverkan som är bärande i det regionala kompetensförsörjningsarbetet. Ett strategiskt arbete som sker inom regional kompetensförsörjning innebär framförallt stöttning, främjande och initiering av insatser. En av den regionala nivåns huvuduppgifter är att på strategisk nivå initiera och

driva utvecklingsarbetet framåt genom att få samverkansparter att genomföra insatser på operativ nivå. Utifrån ovanstående beskrivning bedöms ett åläggande att redovisa resultat därför mer eller mindre omöjligt. Regionalt utvecklingsansvariga har dessutom ett uppföljningsansvar som redan är reglerat i förordningen (2017:583) om regionalt tillväxtarbete (§16 & 17). Ansvar för uppföljning, utvärdering och redovisning gäller för hela tillväxtarbetet vilket även inkluderar kompetensförsörjning. Region Dalarna ställer sig därför inte bakom förslaget att ålägga regionalt utvecklingsansvariga att redovisa resultat av det regionala kompetensförsörjningsarbetet men ställer sig positiva till de övriga förslagen som redovisas i punkt 7.5.3.

Region Dalarna delar betänkandets strävan att stärka mandatet till regionerna vad gäller den regionala kompetensförsörjningen, men bedömer inte att detta kommer stärka tillräckligt när det gäller validering. Detta eftersom validering inte nämns explicit i lagtexten. Region Dalarna efterlyser en motivering till ståndpunkten- ”Att reglera en sådan mer specifik uppgift i lag är dock inte lämpligt” (se sid. 234 f.).

Reglering om regionernas uppdrag att arbeta med validering bör tydliggöras i den föreslagna lagtexten och det behövs tydlighet kring vad som ska etableras och upprätthållas utifrån de regionala strukturerna för validering i förhållande till de nationella.

7.5.4 Regioner ska kunna ansöka om medel för att etablera regionala strukturer för validering

Region Dalarnas kommentar: Erfarenheter från Region Dalarnas arbete med validering har visat att extra medel behövs både för att etablera och bedriva utvecklingsarbetet med validering. Projekttriktat arbete tenderar dock att inte implementeras i den ordinarie verksamheten oavsett hur bra resultat och goda lärdomar som har framkommit i projektet. Ett projekt är just en tillfällig insats inom ett specifikt område och inte en långsiktig etablerad struktur som prioriteras även efter projekttiden. Projektifiering är bra för uppbyggnad och testning av modeller av strukturer men inte som finansiering för det som ska fungera som ordinarie verksamhet vilket är en av de viktigaste ambitionerna med valideringsdelegationens slutbetänkande.

Region Dalarnas förslag: Det behövs långsiktig finansiering för att bygga strukturer. Utan långsiktig finansiering riskerar arbetet att bli projektstyrt och kortsiktigt samt att olika lösningar mellan regionalt utvecklingsansvariga kan växa fram. Det finns risk för ojämlika förutsättningar som i förlängningen bidrar till olika konsekvenser för medborgarna och arbetsgivarna. Utan långsiktig finansiering är det svårt att etablera och utveckla långsiktighet och ägarskap i frågan.

8.1.2 Individer utanför fastställda målgrupper får inte alltid tillgång till validering

Region Dalarnas kommentar: Betänkandet tar upp en viktig fråga som det idag inte finns något bra svar och heller ingen som tar ett ansvar för. Avsaknaden av en struktur för validering av personer som inte tillhör någon av de prioriterade målgrupperna hämmar rörligheten på arbetsmarknaden och minskar möjligheten att karriärväxla. Utifrån tidigare

nämnda undersökning (se 3.2.3) som visade att många som kan tänka sig att söka jobb och utbildning inte gör det pga. avsaknad av validering samt dokumentation av tidigare kunskaper och kompetenser, så är detta ytterligare en grupp som har samma problem, de får inte tillgång till validering i den utsträckning som är önskvärd.

Region Dalarnas förslag: Ur perspektivet livslångt lärande så bör det undersökas hur även denna grupp ska kunna få tillgång till validering. Myndigheten för yrkeshögskolan bör uppdras att undersöka vilka möjligheter det finns för att skapa en finansieringslösning för personer som inte tillhör någon av de prioriterade målgrupperna så att även de kan nå en validering.

8.4.1 Utökade medel för kompetensförsörjning och livslångt lärande i nästa programperiod

Region Dalarnas kommentar: En av de viktigaste framgångsfaktorerna för att validering ska komma till stånd och för att strukturer för validering ska kunna utvecklas och etableras är en långsiktig finansiering. Det saknas förslag i betänkandet om långsiktig finansiering för validering av individer. Det förslag som framförs gäller nationella projektmedel från Europeiska socialfonden. Region Dalarna bedömer att nationella medel för validering kan innebära en risk att regionerna inte kommer att ha likvärdiga förutsättningar att utforma och kunna genomföra långsiktiga, nationellt enhetliga utvecklingsprojekt. Innebörden av att en större andel av medlen avsätts till nationella projekt har i pågående programperiod lett till att medlen "hamnar" inom en bransch. Ofta är det fel då större branscher som har kapacitet att driva projekt medan mindre branscher, som kan ha större behov av stöd för att utveckla strukturer för validering, inte har kapacitet och resurser att äga projekt. I tidigare nationella genomförda projekt har det upplevts att det finns ett för stort "avstånd" mellan den nationella och den regionala nivån för att få till ett konstruktivt samarbete i projekten.

Region Dalarnas förslag: Region Dalarna har önskemål om att ett regeringsuppdrag kring regional kompetensförsörjning även bör åtföljas av en basfinansiering. En andel av basfinansieringen kan då vara riktad och användas för validering och fortsatt utveckling av valideringsarbetet. Användningen av medlen för validering ska rapporteras till Tillväxtverket och följas upp.

9.3.2 Statistik över omfattningen av validering inom Komvux och högskolan bör förbättras

Region Dalarnas kommentar: Delegationen beskriver att det saknas en heltäckande uppföljning och statistik av den validering som sker inom den kommunala vuxenutbildningen och även inom högskolor och universitet för omfattningen av bedömning av reell kompetens. Region Dalarna bedömer att frågan om ansvar och vikten av dokumentation och statistik behöver förtydligas. Ska validering få genomslag i landet krävs det att alla utförare har samma uppdrag att dokumentera och redovisa antalet genomförda valideringar. Statistik som visar omfattningen av genomförd validering ger ökade möjligheter att sprida och kommunicera vinsterna av validering och därigenom få ett ökat genomslag och en ökad förståelse för validering hos arbetsgivare och valideringsutförare. Inom Arbetsförmedlingen råder samma problematik med en avsaknad av

uppföljning och statistik av validering. Sammantaget innebär ovanstående beskrivning av en avsaknad av fastställda strukturer för alla valideringsutförare på alla nivåer att det inte kan skapa någon som helst överblick och fakta av hur många som valideras och vad validering i Sverige faktiskt leder till.

Region Dalarnas förslag: Kravet på uppföljning och statistik bör regleras i förordning för alla berörda myndigheter och utbildningsanordnare som genomför validering.

9.3.3 Kompetensutveckling för utförare inom respektive utbildningssektor

Region Dalarnas kommentar: Betänkandet föreslår kompetensutveckling för valideringsutförare vilket är mycket viktigt för att säkerställa kvalitet och rättssäkerhet. Det är av högsta vikt att individer som arbetar med validering (målgruppen för högskolekursen) har en adekvat utbildning för det. Region Dalarna bedömer att det bör vara ett *ska*-krav för att få arbeta med validering då det genererar i en kvalitetssäkring och likvärdighet. Att de personer som arbetar med validering har samma kompetens oavsett var i landet de är verksamma. Valideringsdelegationen bedömer också att Myndigheten för yrkeshögskolan, Statens skolverk och Universitets- och högskolerådets (UHR) bör överväga huruvida de kan erbjuda ”kompetensutvecklingsinsatser för praktiskt genomförande av validering inom sina respektive verksamhetsområden” (s.263-264). Det skulle kunna fylla det tomrum som högskolekursdeltagarna lyft i deras utvärderingar. Region Dalarna anser också att *Validering i praktiken* erbjuds som valbar kurs på relevanta högskoleutbildningar, exempelvis lärar-, yrkeslärar- och studie- och yrkesvägledarprogrammet. Då har nyutexaminerade studie- och yrkesvägledare både teoretiska och praktiska kunskaper om validering och kan börja arbeta med det direkt efter examen. Ett annat alternativ än ovanstående är att validering införs som eget kunskapsområde inom Rektor, Lärar-, yrkeslärar-utbildningarna samt studie- och yrkesvägledarutbildning.

Enligt Region Dalarna finns det därmed två vägar att gå: Antingen fortsätta att erbjuda kompetensutveckling som fristående kurser utifrån ett reglerat ska-krav där alla som arbetar med validering ska ha genomgått kurserna XXX och XXX eller att införa validering som eget kunskapsområde inom rektor, lärar-, yrkeslärar-utbildningarna samt studie- och yrkesvägledarutbildning.

Region Dalarnas förslag: Fortsätta erbjuda högskolekurser för verksamma inom validering. Parallellt med detta, utreda om det finns möjlighet att införa validering som ett eget kunskapsområde inom rektor, lärar- och yrkeslärarutbildningarna samt studie- och yrkesvägledarutbildning. Utreda om det finns möjlighet att genom förordning reglera kunskapskrav för valideringsutförare.

9.3.4 Forskning om validering bör utökas

Region Dalarnas kommentar: Region Dalarna ser positivt på att validerings-delegationen vill att forskning bör bedrivas inom flera olika forskningsområden. Det är rätt väg att gå då valideringen inte spänner över ett fält utan inom flera forskningsfält. Det finns dock möjligheter att tydliggöra vikten av forskning genom att förstärka formuleringen. När delegationen gör bedömningen att det *bör* prioriteras eller *bör* lyftas fram så är det

fortfarande ett ställningstagande att det inte är så pass viktigt att det kan betonas med ett *ska*. Så länge det står *bör* innebär det att det finns ett val att faktiskt inte genomföra.

Region Dalarnas förslag: Ändra formuleringen i förslaget till *ska* istället för formuleringen *bör*.

11.3.4 Rektor ska kunna ge betyget E efter validering utan prövning

Region Dalarnas kommentar: Region Dalarna ser många vinster med valideringsdelegationens förslag om att rektor ska kunna ge betyget E efter validering utan prövning. Framförallt att validering faktiskt kan generera i ett betyg som i sin tur och i alla fall än så länge, har ett större värde/status i samhället i jämförelse med ett intyg. Helt enkelt att valideringen resulterar i en likvärdig dokumentation som om eleven hade följt undervisningen i kursen. En farhåga finns dock att individen riskerar att bli låst i sitt livslånga lärande genom att inte bli behörig att söka önskad högre utbildning. Det på grund av att betygssättningen av valideringen inte görs utifrån hela betygsskalan. Har validanden de facto de kunskaper som motsvarar ett högre betyg än ett E finns det enligt Region Dalarna inga motiv för att inte heller kunna utfärda ett högre betyg. Det saknas också en ingående motivering till vad som föranleder den tydliga begränsning som Valideringsdelegationen faktiskt gör i och med det här förslaget.

Region Dalarnas förslag: Uppvisat kunnande under en valideringsprocess bör vara grund för betygssättning på samtliga betygsnivåer.

12.4.1 Effekter av förslaget om en skyldighet att erbjuda elever inom Komvux validering

Region Dalarnas kommentar: Region Dalarna bedömer att en skyldighet för kommunerna att erbjuda validering är positiv. Det ger ökade möjligheter att "växla upp validering" som ett reellt verktyg för omställning, kompetensutveckling och yrkesväxling. Enligt de beräkningar som gjorts och som beskrivs i betänkandet kommer kommunernas kostnader enligt förslaget att öka något på kort sikt. Däremot så beräknas kommunerna att på längre sikt minska kostnaderna genom att validering bli förväntas innebära att individer lyfts från försörjningsstöd, att genomströmningen ökar inom Komvux samt att utbildningstiden kortas ned och ger möjlighet att fler elever kan antas på utbildningar genom valideringsinsatserna. Region Dalarna bedömer att dessa antagande stämmer. Trots detta anser Region Dalarna att det bör utredas om det finns möjlighet att öronmärka medel till kommunerna inledningsvis i samband med att kommunerna blir skyldiga att erbjuda validering. I dagsläget genomförs validering i kommunal regi inom vissa områden men de förslag som betänkandet lägger innebär en rejäl uppväxling av valideringsinsatserna vilket är mycket positivt. Det finns dock en farhåga att utifrån kommunernas ofta ansträngda ekonomiska läge att kommunerna inte riktigt har de resurser som krävs för att möta de ambitioner som valideringsdelegationen har vilket kan vara hämmande för den fortsatta utvecklingen av validering. Inom kommunal vuxenutbildning har det och finns möjligheter att söka stöd som är riktade till specifika områden, t.ex. lärlingsutbildning och utveckling av lärcentra. Det bör därför vara möjligt att kommunerna att även ges möjlighet att söka

medel för validering. I samband med en sådan ansökan skulle det också ges möjlighet att få en bättre kontroll på inom vilka områden validering genomförs.

Region Dalarnas förslag: Tillsätt en utredning för att undersöka om det finns möjlighet att avsätta öronmärkta medel för kommunernas genomförande av validering.

Övriga kommentarer

Kap 1.3

7§ Utifrån de erfarenheter Region Dalarna har av ansvarsfrågan för själva genomförandet av validering så bedömer Region Dalarna att det krävs ett förtydligande och en förstärkning av beskrivningen av vem som ansvarar för själva bedömningsmomentet. Den otydlighet som redan nu råder innebär en risk att det förblir oklart när det gäller ansvaret för genomförandet av valideringsmomenten. Ett exempel på otydlighet är den beskrivning som finns i riktlinjerna för vård och omsorgscollege branschmodell för validering. I riktlinjerna som ska fungera som en handbok för genomförandet beskrivs roller och ansvar för genomförandet som utgår från att det ska finnas yrkeslärare och valideringshandledare inblandade i själva genomförandet:

Yrkeslärare

• *Utbildade yrkeslärare med ämneskunskap ansvarar för att bedömning sker mot nationella mål och kunskapskrav.*

Valideringshandledare

• *Valideringshandledare med Vård- och omsorgscollege handledarutbildning steg 1 och 2.*

Valideringshandledare, på arbetsplatsen ansvarar för att

- *introducera validanden på arbetsplatsen*
- *observera validandens kunskap och färdighet i förhållande till valideringsplanen*
- *samtala och reflektera med individen och dokumentera på vilket sätt individen uppnår målen utifrån valideringsplanen. Dokumentation utgör underlag för yrkeslärarens bedömning av validandens kunskaper och färdigheter*

Den arbetsplatsförlagda valideringen kan genomföras utan valideringshandledares medverkan. Det är då yrkesläraren som ansvarar för introduktion etc.

Källa: Vård och omsorgscollege Riktlinjer för validering. (sid 4-8)

Ovanstående exempel ger en vink om att det trots en hög ambitionsnivå i riktlinjer för en av de gällande branschmodellerna finns tolkningsmöjligheter som kan vara förvirrande. Det krävs tydliga strukturer samt att roller och ansvar behöver förtydligas för att valideringsansvaret ska bli så tydligt och rättssäkert som möjligt. Region Dalarna har inget förslag på hur detta ska formuleras i föreliggande slutbetänkande, men bedömer att det är viktigt att roller och ansvar för genomförande av validering klarläggs och skrivs in i styrande och reglerande dokument.

Forts. övriga kommentarer (kopplade till regionalt ansvar för validering)

För att de regionalt utvecklingsansvariga (RUA) ska kunna skapa långsiktiga hållbara strukturer och ta ett regionalt ansvar för validering krävs att övriga regionala aktörer som på olika sätt har ansvar för validering får ett uppdrag från staten. Arbetsförmedling,

högskolor/universitet, branschaktörer (teknikföretagen, transportföretagen m.fl.) är avgörande samverkansparter för att skapa regionala strukturer för validering. Idag finns t.ex. inget uttalat ansvar hos Arbetsförmedlingen för validering, trots att de är en av de större valideringsutförarna i länet, vilket innebär att det är oerhört svårt att bygga en struktur där all validering ingår. Det saknas uttryckta uppdrag hos flera av de viktiga myndigheterna. I bilaga tre kap 3.2.1 första stycket framgår det med tydlighet att vare sig Arbetsförmedlingen, Universitet- och högskolerådet, Tillväxtverket eller Svenska ESF-rådet har ett långsiktigt formellt uppdrag att främja validering. Detta innebär försvårande omständigheter för att RUA ska kunna bedriva ett konstruktivt utvecklingsarbete med validering.

Ett förslag från Region Dalarna är att ge de statliga myndigheterna ett uttryckt uppdrag att utse valideringsansvariga som kan verka på den regionala nivån. Dessutom bör Myndigheten för yrkeshögskolan (MYH) omgående samla övriga parter för att ge branscherna i uppdrag att utse valideringsansvariga på regional nivå. Detta är helt nödvändigt då den frivilliga vägen att engagera de olika parterna redan har visat sig verkningslös. Det kommer att finnas ett stort behov av omställningsarbete utifrån Covid-19 och dess effekter på kort och lång sikt och efterfrågan på validering förväntas därför öka radikalt. Validering bedöms vara ett viktigt och nödvändigt verktyg i ett strukturerat omställningsarbete. Det gäller också utifrån valideringsdelegationens ambitioner i slutbetänkandet att kontinuerligt arbeta med att tillgängliggöra validering på ett enklare sätt än vad som i dag är fallet. Region Dalarna har via MYH:s hemsida undersökt hur tillgängligheten och informationen fungerar idag och har upptäckt stora brister. Det är svårt att orientera sig i informationen och t.ex. nå kontakter i de bransch-modeller som finns idag. Region Dalarna har också undersökt hur verksamma modellerna är och erfar att flera av branschmodellerna inte har kommit igång. Sammantaget bedömer Region Dalarna att det för en presumtiv validand saknas tydlig information, att det är svårt att hitta till validering samt att det är svårt att veta vad som krävs för att bli validerad. Detta leder till en slutsats att det är av stor vikt att utvecklingsarbetet på nationell, regional och kommunal nivå förstärks och intensifieras. Region Dalarna har stora förhoppningar på att förslagen i slutbetänkandet kommer att ge möjlighet till att utvecklingsarbetet förstärks och att det skapas nationella, regionala och kommunala stödstrukturer, så att fler individer i Sverige och Dalarna kan nå validering.